

מדריך כתיבת שאלות על פסקאות מוויקיפדיה

במשימה זו תקבלו פסקאות אקראיות שנלקחו מערכים בוויקיפדיה. לכל פסקה תתבקשו לנסח שני סוגים של שאלות הבנת הנקרא:

1. 3-5 שאלות שיש להן תשובה בפסקה.
 2. 1-2 שאלות רלוונטיות לפסקה, אך שאין להן תשובה בפסקה.
- את השאלות נסחו במילים שלכם ובשפה חופשית ככל האפשר. התשובה היא מילה או מחרוזת מילים מתוך הפסקה, ואותה תסמנו על גבי הפסקה באמצעות העכבר.

ראשית סמנו את סוג שאלה שברצונכם להוסיף. אם בחרתם שאלה שיש לה מענה בפסקה, שדה השאלה והתשובה יסומנו בירוק. הקלידו שאלה בשדה ולאחר מכן סמנו את התשובה עליה בעזרת העכבר. אם בחרתם בשאלה שאין לה מענה בפסקה, שדה השאלה והתשובה יסומנו באדום. הקלידו שאלה בשדה ולאחר מכן סמנו תשובה אפשרית בעזרת העכבר. לאחר ניסוח שאלה וסימון תשובה, יש ללחוץ הוספת שאלה ותשובה. השאלה והתשובה יתווספו בטבלה שבתחתית העמוד. לאחר הוספת 3-5 שאלות בעלות מענה ו-1-2 שאלות חסרות מענה על הפסקה, אפשר להמשיך לפסקה הבאה בלחיצה על השאלה הבאה, או לסיים את המשימה בלחיצה על סיימת. מותר לסיים את המשימה בכל שלב שתמצאו, לנוחיותכם. אפשר ללחוץ סיימת לאחר תיוג פסקה אחת או עשרות פסקאות.

טרם תחילת המשימה, קראו ביסודיות את ההנחיות הבאות.

א. הנחיות לניסוח שאלה שיש לה מענה בפסקה

יש לנסח שאלות איכותיות, אינפורמטיביות ומגוונות. כדי לענות על דרישה זו, אנא עקבו אחר ההנחיות הבאות:

1. הימנעו משימוש בניסוח המדויק המופיע בפסקה; השתמשו במילים שלכם ובשפה חופשית ככל האפשר. שאפו לניסוח פשוט ככל הניתן, ורחוק מהמקור. דוגמה: אם במקור הניסוח הוא: "...מבחינה אידיאולוגית תמך גרציאני בפשיזם." (מתוך ערך הוויקיפדיה: רודולפו גרציאני). רצוי שלא לנסח את השאלה: במה תמך גרציאני מבחינה אידיאולוגית? מאחר שמדובר בניסוח מורכב, אשר זהה למקור. עדיף להשתמש בניסוח פשוט ורחוק מהמקור, כגון: מה הייתה האידיאולוגיה של גרציאני?

2. השתדלו שלא לחזור לעיתים קרובות על שאלות מאותו סוג ("מתי..."/"באיזה תאריך..."/"באיזו שנה..."); נסחו שאלות מגוונות ככל האפשר.

3. בתוכן השאלה אין להתייחס למידע קונקרטי (למשל: שם) שלא הוזכר בפסקה עצמה. אם לדוגמה בפסקה מופיע משפט: מטה החברה נמצא בקליפורניה (מתוך ערך הוויקיפדיה: נטפליקס), אך שם החברה (נטפליקס) אינו מופיע בשום מקום בפסקה, יש להימנע מציון שם החברה בשאלה. במילים אחרות, אם השם נטפליקס לא מצוין בפסקה, השאלה איפה נמצא מטה נטפליקס? תהיה שאלה "לא חוקית".

היזהרו במיוחד שלא להסתמך על ידע כללי (לדוגמה, ידע הנוגע לשמות אישים או ארגונים), אלא רק על המידע המצוין בפסקה. אם בפסקה מוזכר **בן גוריון**, אך הוא מוזכר תמיד בשם משפחתו בלבד (ושמו הפרטי לא מצוין אף לא פעם אחת בכל הפסקה) אין לשאול על **דוד בן גוריון**, רק על **בן גוריון**.

4. לא כל מילה או מחרוזת מילים בפסקה ראויות להיות תשובה לשאלה. תשובה בעלת ערך היא תשובה אינפורמטיבית, שיש בה מידע קונקרטי ובעל ערך. הימנעו משאלות שהתשובות עליהן חסרות ערך. דוגמה למחרוזת מילים ש"לא ראויה" להיות תשובה: **"...ההאשמות שפרסם תומאס חילחלו לתודעה העממית באזור..."** (מתוך ערך הוויקיפדיה: עלילת הדם של נוריץ'). **לאן חלחלו ההאשמות שפרסם תומאס לתודעה העממית באזור.** <--- אלה שאלה ותשובה חסרות ערך, משום שהמידע בתשובה אינו קונקרטי.

5. לעיתים משפט מכיל מטבע לשון או צירוף קפוא, שיש לו משמעות רק כאשר הוא מופיע כיחידה אחת. אין לפרק ביטויים כאלה בטווח התשובה. לדוגמה: **"...אסטרקס ואובליקס יוצאים לדוג דגים. במהלך הדיג פורצת סופה אשר גורמת להם לאבד את הרשת וללכת לאיבוד..."** (מתוך ערך הוויקיפדיה: אסטרקס מגלה את אמריקה).

"הלך לאיבוד" הוא צירוף, ולכן שאלה כגון: **"לאן הלכו אסטרקס ואובליקס בעקבות הסופה?"** והתשובה: **לאיבוד** אינן חוקיות, משום שהן מנתקות בין חלקי הצירוף. במילים אחרות, אם **"איבוד"** הוא לא שם המקום שאליו אסטרקס ואובליקס אכן הלכו, התשובה אינה "חוקית".

6. רצוי לנסח שאלת קשות. שאלה קשה היא שאלה שיש לה יותר מתשובה **"אפשרית" אחת**, אך רק תשובה נכונה אחת; אם מתאפשר רצוי לנסח שאלה שמגוון מחרוזות מילים בפסקה יכולות להיראות כמו **"תשובה הגיונית" אליה**. להלן שתי דוגמאות:

לקראת מצעדי הגאווה של השנים 2022 ו-2023 הקדימה עיריית תל אביב, ופרסמה מבעוד מועד את התאריכים בהם יתקיימו, 10 ביוני, ו-9 ביוני, בהתאמה. (מתוך ערך הוויקיפדיה: מצעד הגאווה). שאלה לדוגמה: **מתי יתקיים מצעד הגאווה בתל אביב 2022?** זו שאלה טובה משום שיש לה שתי תשובות **"אפשריות"** (שתי מחרוזות מילים שכוללות תאריך): **10 ביוני, 9 ביוני**

אך רק תשובה נכונה אחת: **10 ביוני**

לאחר מלחמת העולם השנייה נדון על ידי טריבונל איטלקי ל-19 שנות מאסר בשל שיתוף פעולה עם הנאצים. בפועל ריצה ארבעה חודשים. (מתוך ערך הוויקיפדיה: רודולפו גרציאני). שאלה לדוגמה: **כמה זמן ישב גרציאני בכלא?** זו שאלה טובה משום שיש לה שתי תשובות **"אפשריות"** (שתי מחרוזות מילים שכוללות טווח זמן): **19 שנות מאסר, ארבעה חודשים** אך רק תשובה נכונה אחת: **ארבעה חודשים**

ב. הנחיות לניסוח שאלה שאין לה מענה בפסקה

מערכות צריכות ללמוד למצוא תשובה כשיש, אך חשוב לא פחות: לדעת לזהות מצב שבו הטקסט לא מכיל מענה לשאלה שנשאלה. לשם כך חשוב לנו לאסוף גם דוגמאות לשאלות שאין להן מענה בפסקה.

שאלות אלה צריכות לקיים את שתי הדרישות הבאות:

1. להיות רלוונטיות לפסקה. כלומר, הן צריכות לעסוק באותו נושא, באותם אנשים ובאותם מקומות.
2. הפסקה צריכה להכיל מילה או מחרוזת מילים שנראית כמו תשובה הגיונית לשאלה (אף שלא נכונה). לאחר הקלדת השאלה חסרת-המענה, סמנו עם העכבר את המילה או מחרוזת המילים הזו והיא תופיע בשדה ה"תשובה" (הלא נכונה) לשאלה שלכם. "תשובה" זו דומה במהותה למסיח במבחן אמריקאי: היא צריכה להיות לא נכונה, אך להיראות כמו תשובה נכונה, או לפחות הגיונית. אם, לדוגמה, ניסחת שאלה על שם של חברה ("איזו חברה..."), יש לוודא שבפסקה אכן מופיע שם של חברה - זה יהיה השם שיש לסמן כ"תשובה" לשאלה.

דוגמאות לשאלות חסרות מענה:

בת הים הקטנה (בדנית: Den Lille havfrue) הוא פסל ברונזה מפורסם בקופנהגן, דנמרק, המתאר בת ים, יצור אגדי שחציו העליון דמוי אדם וחציו התחתון דמוי דג. דמות בת הים שבפסל מתבססת על סיפור האגדה בת הים הקטנה מאת הנס כריסטיאן אנדרסן. הפסל הוצב לראשונה בשנת 1913. למרות מידותיו הקטנות וצבעיו האפורים, הוא הפך במשך השנים לאטרקציה תיירותית. (מתוך ערך הוויקיפדיה: בת הים הקטנה (פסל)). דוגמה טובה לשאלה חסרת מענה היא: מי פיסל את פסל בת הים הקטנה?

- היא רלוונטית לפסקה: עוסקת בפסל של בת הים הקטנה.
- היא מכילה מחרוזת מילים שנראית כמו תשובה הגיונית לשאלה - שם של אדם, הנס כריסטיאן אנדרסן (אשר כתב את סיפור האגדה, אך לא פיסל את הפסל).

ואל ד'אוסטה (באיטלקית: Valle d'Aosta, בצרפתית: Vallée d'Aoste, ובפרנקו-פרובנסאלית: Val d'Oute), להלן "עמק אאוסטה", הוא מחוז אוטונומי באיטליה. האוטונומיה מתבטאת בכך שהואיל וחלק מתושבי העמק הם ממוצא צרפתי, נקבע כי צרפתית תהיה שפה רשמית שנייה במחוז, בנוסף לאיטלקית. עיר הבירה של המחוז היא אאוסטה. המחוז נמצא בצפון מערב איטליה ונושק לגבולות שווייץ וצרפת ומדרום לו נמצא מחוז פיימונטה האיטלקי. (מתוך ערך הוויקיפדיה: ואל ד'אוסטה). דוגמה לשאלה חסרת מענה היא: מהי עיר הבירה של איטליה?

- היא רלוונטית לפסקה: עוסקת במחוזות וערים באיטליה.
- היא מכילה מחרוזת מילים שנראית כמו תשובה הגיונית לשאלה - שם של עיר בירה, אאוסטה (שהיא עיר הבירה של מחוז אאוסטה ולא של המדינה איטליה).

סרגיי קריאקין נולד בסימפרופול שבחצי האי קרים. החל לשחק שחמט בגיל 5. ביולי 2009 עבר מאוקראינה לרוסיה, קיבל את אזרחותה והצטרף לנבחרת הרוסית. היה נשוי לרב אמן יקטרינה דולז'יקובה. הם התגרשו לאחר מספר שנים. הוא התחתן בשנית ובשנת 2015 נולד לו בן. (מתוך ערך הוויקיפדיה: סרגיי קריאקין). דוגמה לשאלה חסרת מענה: מתי סרגיי קריאקין היגר לאוקראינה?

- היא רלוונטית לפסקה: עוסקת בסרגיי קריאקין, אוקראינה מוזכרת בה.
- היא מכילה מחרוזת מילים שנראית כמו תשובה הגיונית לשאלה - תאריך (זהו התאריך שבו סרגיי קריאקין עזב את אוקראינה, לא היגר אליה; הוא היגר לרוסיה).

ג. הנחיות לסימון טווח תשובה

טווח התשובה צריך להיות מינימלי - להכיל לא יותר מהתשובה המדויקת לשאלה. ההבחנה הבאה היא הבחנה חשובה, ויש להקפיד עליה: טווח התשובה אינו משפט שניתן למצוא בו את התשובה לשאלה; טווח התשובה הוא התשובה עצמה.

לדוגמה, אם פסקת המקור היא :

עשרים שנה חולפות מזמן נישואיו של יצחק לרבקה והיא עדיין עקרה. יצחק פונה בתפילה לה' שייתן לו צאצאים היות שרבקה אשתו, עקרה. ה' נעתר לו ורבקה נכנסת להיריון. (מתוך ערך הוויקיפדיה: לידת יעקב ועשו).

שאלה: לאחר כמה שנות נישואים רבקה נכנסת להיריון?

זהו טווח תשובה רצוי - תשובה פשוטה ומינימלית:

עשרים שנה חולפות מזמן נישואיו של יצחק לרבקה והיא עדיין עקרה. יצחק פונה בתפילה לה' שייתן לו צאצאים היות שרבקה אשתו, עקרה. ה' נעתר לו ורבקה נכנסת להיריון.

זהו טווח תשובה גדול מדי; התשובה לא צריכה לחזור על מידע שבא לידי ביטוי שאלה:

עשרים שנה חולפות מזמן נישואיו של יצחק לרבקה והיא עדיין עקרה. יצחק פונה בתפילה לה' שייתן לו צאצאים היות שרבקה אשתו, עקרה. ה' נעתר לו ורבקה נכנסת להיריון.

תשובה על שאלה בדרך כלל לא תהיה משפט העומד בפני עצמו, אלא אם מדובר בשאלה שהתשובה הטבעית אליה מנוסחת כמשפט (שאלות כגון "למה...?", "מה עשה...?", "איך הגיבה...?", "איך מכינים...?") לדוגמה:

84M נמצאת במרכז צביר הבתולה והיא מהגלקסיות הבהירות שבו. עם דרגת בהירות נראית 10.1 היא ניתנת לצפייה באמצעות טלסקופ חובבים ואפילו באמצעות משקפת איכותית כשתנאי הצפייה טובים. מכיוון שאין כוכבים בולטים בסביבתה, לא קל לאתרה.

שאלה: למה קשה למצוא את 84M?

תשובה: אין כוכבים בולטים בסביבתה

שם פרטי כתשובה לשאלה

טווח התשובה צריך להיות מינימלי, אך לא חלקי.

משפט לדוגמה: האשלגן זוהה בשנת 1807 על ידי הכימאי הבריטי האמפרי דיווי שהפיק אותו מאשלגן הידרוקסידי (KOH). (מתוך ערך הוויקיפדיה: אשלגן).

שאלה: מי גילה את האשלגן?

טווח תשובה מינימלי מדויק יהיה: האמפרי דיווי וכך יראה סימונו על גבי הפסקה:

האשלגן זוהה בשנת 1807 על ידי הכימאי הבריטי האמפרי דיווי שהפיק אותו מאשלגן הידרוקסידי (KOH).

מהו טווח תשובה לא רצוי?

טווח גדול מדי:

טווח כמו הכימאי הבריטי האמפרי דיווי הוא טווח מידע גדול מדי. כשמופיע שם מלא שמתלווה אליו שם מקצוע או תיאור נוסף, טווח התשובה יכול רק את השם.

האשלגן זוהה בשנת 1807 על ידי הכימאי הבריטי האמפרי דיווי שהפיק אותו מאשלגן הידרוקסידי (KOH).

טווח חלקי או חסר:

יש לזכור שהמטרה היא לא לסמן את טווח התשובה הקטן ביותר אלא את הטווח המינימלי המכיל תשובה שלמה. כלומר, המידע בטווח התשובה לא צריך להיות חסר או חלקי. אם למשל התשובה המבוקשת היא שם אדם ובפסקה מופיע השם המלא שלו - אין להסתפק בשם המשפחה בלבד - ויש לסמן את השם המלא. הדבר נכון גם כשמדובר באישים ידועים מאוד (למשל, בהינתן מחרוזת המילים **דוד בן גוריון** נסמן **דוד בן גוריון** ולא רק **בן גוריון**).

האשלגן זוהה בשנת 1807 על ידי הכימאי הבריטי האמפרי דיייווי שהפיק אותו מאשלגן הידרוקסידי (KOH).

אם מלכתחילה לא מצוין שמו המלא של אדם, אלא למשל רק השם הפרטי או שם המשפחה (רק **בן גוריון** או רק **דייווי**), במקרה זה כמובן לא תהיה ברירה ונסמן את מה שמצוין (מה ש"יש").

מיקום טווח התשובה בטקסט

לעיתים ישות (למשל: שם של אדם או של ארגון) שהוזכרה מוקדם יותר בטקסט, אינה מוזכרת בשמה המלא, אלא למשל בשם חלקי או בכינוי גוף (היא, זה). למשל, בפסקה על מוסד בשם מרכז הספורט הלאומי, המוסד יוזכר בשמו המלא פעם או פעמיים, אך בפעמים הבאות ייתכן שיוזכר בקיצור, למשל - מרכז הספורט.

מרכז הספורט הלאומי הוא מתחם של אצטדיונים ושל מתקני ספורט רבים, הכוללים גם את "אצטדיון האתלטיקה הלאומי". במקום נמצאים גם משרדי הוועד האולימפי בישראל, משרדיהם של איגוד האתלטיקה הישראלי, איגוד הגידוד הישראלי וכן מספר איגודי ספורט נוספים. **מרכז הספורט הלאומי** ממוקם ברחוב שלום בכור שטרית שבשכונת הדר יוסף, בצמוד לפארק הירקון והוא מהווה מתחם משלים למכון וינגייט בנתניה. בעוד במכון בנתניה מתבצעת הכשרת מרבית ספורטאי ישראל, **במרכז הספורט מרוכזות רוב אגודות הספורט הלאומיות של ישראל**, המפקחות על תהליכי הספורט. (מתוך ערך הוויקיפדיה: מרכז הספורט הלאומי תל אביב).

התשובה לשאלה **איפה מרוכזות רוב אגודות הספורט הלאומיות של ישראל?** היא **מרכז הספורט הלאומי**, אבל במשפט המקור (המסומן בקו תחתית) מצוין רק שמו החלקי של המוסד: **מרכז הספורט**. במקרים אלה, אם הפסקה כוללת התייחסות לשמה המלא של הישות (למשל: המוסד או האדם), יש לסמן כטווח תשובה את שמה המלא של הישות, אף שהמיקום שלה בטקסט מרוחק מהמשפט הרלוונטי לשאלה. אם השם המלא של הישות מוזכר מספר פעמים בטקסט, יש לסמן רק את המופע האחרון של שם הישות שהוזכר לפני משפט המקור. כלומר, בדוגמה זו יש לסמן רק את המופע השני: **מרכז הספורט הלאומי** ולא את **מרכז הספורט הלאומי** (וגם לא את **מרכז הספורט** - שהרי מדובר בשם חלקי).

כאמור, אם בכל הפסקה לא מצוין שמו המלא של המוסד אף לא פעם אחת, אלא רק בקיצור (רק **מרכז הספורט**), במקרה זה כמובן לא תהיה ברירה ונסמן את מה שמצוין - **מרכז הספורט** (מה ש"יש").

דוגמה נוספת:

בסרט "הנוקמים: מלחמת האינסוף", צוות הנוקמים של רוג'רס נאלץ להימלט מהחוק לאחר שרוג'רס הבריח אותם ממתקן הכליאה בו הם נאסרו ויז'ן ונדה נמצאים במערכת יחסים זוגית ומוצאים מקלט בסקוטלנד, תוך כדי שויז'ן מסתיר את מראה האנדרואיד במסווה אנושי באמצעות כוחותיו. כאשר ילדיו של הטיטאן תאנוס מגיעים לכדור הארץ במטרה לעקור את אבן המחשבה מראשו של ויז'ן (מה שיובייל למותו), רוג'רס מגיח יחד עם נטשה רומנוף וסאם וילסון ומציל אותו ואת וונדה. הם טסים אל ואקאנדה, שם שורי מוצאת דרך להסיר את האבן מראשו ולשמור עליו בחיים. התהליך לא מסתיים בזמן, זאת לאחר שצבאו של תאנוס מצליח לגבור על "הנוקמים" ולוחמי ואקאנדה. ויז'ן משכנע את וונדה להשמיד את האבן גם במחיר חייו על מנת להציל את העולם, ומצהיר על אהבתו אליה. היא עושה זאת בצער, אך תאנוס משתמש באבן הזמן ומשיבו לחיים יחד עם האבן. הוא קורע את האבן מראשו **והורג אותה**, כשוונדה מתאבלת על לכתו. (מתוך ערך הוויקיפדיה: ויז'ן).

התשובה היחידה לשאלה מי הרג את ויז'ן? היא: **תאנוס**.